

МОН УКРАЇНИ  
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА  
(УНУС)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії УНУС  
Олена НЕПОЧАТЕНКО

«14» квітня 2022 р.



**ПРОГРАМА**

додаткових вступних випробувань для вступу на навчання для здобуття  
освітньо-наукового ступеня «доктор філософії»  
за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Голова предметної комісії

(підпис)

Володимир УЛАНЧУК

Умань – 2022

Укладачі: д. е. н., професор Уланчук В. С.; д. е. н., доцент Соколюк С. Ю.; к. е. н., доцент Коротєєв М. А.; д. е. н., професор Нестерчук Ю. О. – гарант освітньої програми.

Схвалено вченою радою факультету економіки і підприємництва (протокол № 4 від 22 лютого 2022 р.).

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва (протокол № 6 від 21 лютого 2022 р.).

## ЗМІСТ

Вступ	4
1. Орієнтовний перелік питань для підготовки до фахового іспиту	5
2. Критерії оцінювання підготовленості вступників	9
3. Список рекомендованої літератури	9

## Вступ

Програма додаткового вступного іспиту в аспірантуру за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів до вступу в аспірантуру. На основі програми складається перелік питань вступного іспиту й формуються екзаменаційні білети.

Метою складання вступного іспиту є перевірка й оцінювання фундаментальних знань вступників із теорії та практики підприємницької діяльності як системи економічних, організаційних та правових відносин в межах підприємницьких структур; комерційної діяльності та ефективних управлінських рішень її здійснення; методології розроблення перспективних планів підприємницької діяльності; теоретичних і практичних знань з функціонування біржової торгівлі і брокерської діяльності; торгівлі як сфери обігу та виду економічної діяльності, господарсько-фінансової діяльності підприємств, змісту окремих напрямів цієї діяльності та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують та встановлення їхньої достатності для проведення наукових досліджень з обраної галузі науки.

За цією спеціальністю можуть навчатися в аспірантурі фахівці, які мають повну вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста чи магістра із спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та суміжних з нею інших спеціальностей. Вступники до аспірантури повинні мати фундаментальні знання в області теоретичних та прикладних економічних дисциплін, системи економічних, організаційних та правових відносин в межах підприємницьких структур методології розроблення перспективних планів підприємницької діяльності; теоретичних і практичних знань з функціонування торгівлі і біржової діяльності, мати здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень.

## **1. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ**

1. Поняття підприємницької діяльності, її функції. Цілі організацій.
2. Законодавче врегулювання бізнесу.
3. Роль та функції підприємця. Фізичні та юридичні особи, їх відмінності та особливості функціонування.
4. Поняття комерційної і некомерційної організації.
5. Види підприємств в Україні.
6. Мале підприємництво та його вплив на економічний розвиток країни.
7. Проблеми розвитку вітчизняного малого бізнесу.
8. Державна підтримка малого підприємництва.
9. Тіньова економіка в бізнесі.
10. Вплив тіньового сектору на економічну діяльність, політичне й громадське життя країни.
11. Механізми та методи оцінки масштабів тіньової економічної діяльності.
12. Основні напрями легалізації тіньової підприємницької діяльності.
13. Порядок створення підприємства
14. Підприємницька ідея, її джерела та методи пошуку.
15. Вибір типу підприємства та обґрунтування цілей.
16. Організація процесу створення: формування установчого договору, статуту, тарифна угоди. Колективний договір.
17. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Ліцензування підприємницької діяльності.
18. Власні, позикові та залучені джерела фінансування підприємницької діяльності.
19. Венчурне фінансування: сутність, особливості та можливість отримання.
20. Інвестиційна політика фірми.
21. Оцінка інвестиційної привабливості фірми. Показники фінансового аналізу для оцінки інвестиційної привабливості фірми.
22. Загальна характеристика підприємницьких договорів (контрактів, угод).
23. Структура, логіка розробки та оформлення бізнес-плану. Презентація бізнес-плану.
24. Формування інструментарію для просування товару на ринок.
25. Особливості управління організаційним розвитком підприємства.
26. Розробка фінансового плану бізнесу (бізнес-проєкту).
27. Професійний підбір персоналу. Оцінювання, мотивація і розвиток персоналу.
28. Логістичні системи у підприємстві.
29. Ідентифікація та мінімізація ризиків бізнесу.
30. Діагностика результатів підприємницької діяльності.
31. Мета й стратегія проєкту. Місце проєкту в системі функціонування підприємства.
32. Проєктний цикл. Дискусійні аспекти визначення меж життєвого циклу інвестиційного проєкту.
33. Структуризація проєктів: сутність, мета, завдання, моделі та підходи.

34. Функції та підсистеми управління проектами.
35. Розробка концепції проекту: сутність, мета, етапи й перелік основних питань, які охоплює цей процес.
36. Характеристика техніко-економічного обґрунтування проекту.
37. Цінність проекту та її визначення. Вигоди й витрати проекту.
38. Сутність, завдання та схема розробки бізнес-плану та інформаційне забезпечення.
39. Організаційні структури проекту та його зовнішнє оточення.
40. Поняття проектного офісу, його завдання, організація та напрями роботи.
41. Джерела та організаційні форми фінансування проектів.
42. Організація проектного фінансування: етапи, контроль та проблеми.
43. Поняття, призначення, види та порядок проведення експертизи проекту.
44. Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів.
45. Управління вартістю проекту: оцінка, аналіз, прогнозування.
46. Контроль за виконанням проекту. Методи контролю проекту.
47. Управління проектними ризиками їх визначення та оцінювання.
48. Методи мінімізації проектних ризиків.
49. Управління комунікаціями проекту.
50. Інформаційні технології управління проектами.
51. Види бірж та правові засади їхньої діяльності в Україні.
52. Тенденції і завдання розвитку товарних бірж в Україні.
53. Організаційні основи діяльності товарної біржі.
54. Види біржових угод та операцій.
55. Ф'ючерсні угоди та механізм їх здійснення.
56. Опціонні угоди: сутність та класифікація.
57. Асортимент біржових товарів та принципи формування товарної спеціалізації брокерів.
58. Біржовий потенціал товарного ринку України.
59. Формування та котирування цін на товарній біржі.
60. Аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури.
61. Методи поточного моніторингу біржової кон'юнктури.
62. Розрахунки за біржовими угодами.
63. Сутність і функції клірингу та розрахунків.
64. Організація розрахункових операцій на біржі.
65. Організація та проведення біржових торгів.
66. Види та характеристика біржових аукціонів.
67. Порядок та правила ведення біржових торгів.
68. Сутність та основні види торговельно-посередницької діяльності на ринку.
69. Економічна стратегія брокера на товарній біржі.
70. Характер взаємовідносин брокерів з клієнтами.
71. Система управління економічною безпекою підприємства
72. Організація системи економічної безпеки підприємства
73. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства
74. Складові економічної безпеки України та методика їх оцінювання
75. Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки регіону та галузі

76. Комплекс методичних підходів щодо оцінювання економічної безпеки підприємства
77. Технологія моделювання стану економічної безпеки підприємства
78. Економічна безпека в системі корпоративних відносин підприємства
79. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємством
80. Фактори загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємства
81. Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління
82. Дослідження особливостей управління ризиком інноваційних проєктів
83. Економічна природа конкурентної боротьби.
84. Конкуренція на внутрішньому і зовнішньому ринках: характеристика та відмінності.
85. Функціональна конкуренція. Суть і причини виникнення.
86. Конкурентоспроможність, її сутність та різновиди.
87. Міжнародний ринок і ринкові ніші.
88. Міжнародне конкурентне середовище підприємства.
89. Ключові характеристики теорії конкурентних переваг (М. Портер).
90. Міжнародна конкурентоспроможність: основні категорії та поняття.
91. Ключові характеристики конкурентоспроможності підприємства.
92. Основні принципи визначення конкурентоспроможності продукції.
93. Підприємство і конкурентоспроможність галузі та національної економіки.
94. Сутність і структура чинників, що впливають на формування конкурентоспроможності підприємства.
95. Елементи і характеристика конкурентних переваг економіки країни.
96. Фактори конкурентного середовища.
97. Сутність «стратегічного ядра» фірми та його структура.
98. Порівняльна характеристика стадій конкуренції.
99. Нецінова конкуренція як метод конкурентної боротьби.
100. Особливості цінової конкуренції як методу конкурентної боротьби.
101. Конкурентоспроможність товару як складова показника (характеристики) конкурентоспроможності підприємства.
102. Оцінка рівня та інтенсивності конкуренції на світових ринках.
103. Стратегічні зони господарювання: суть і функції.
104. Залежність конкурентоспроможності фірми від стадій розвитку конкурентної боротьби.
105. Елементи і характеристика стадій розвитку конкуренції.
106. Оцінка конкурентного статусу фірми.
107. Принципи формування та підходи до реалізації стратегії конкурентоспроможності підприємства.
108. Переваги та ризики використання основних стратегій конкурентної боротьби.
109. Порівняльна характеристика основних стратегій конкуренції (конкурентної боротьби).
110. Конкуренція і конкурентні переваги підприємства та їх вплив на

формування загальної стратегії діяльності суб'єктів господарювання.

111. Етапи формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

112. Конкурентні переваги як фактори формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

113. Цілі та особливості формування основних стратегій конкурентної боротьби.

114. Конкурентне середовище та його вплив на формування базових стратегій конкурентоспроможності підприємства.

115. Конкурентоспроможність фірми на світовому рівні.

116. Передумови та особливості формування конкурентоспроможності економіки України.

117. Національні конкурентні переваги України з позицій стану, структури і тенденцій розвитку міжнародних товарних, фінансових, інвестиційних ринків.

118. Основні фактори та показники конкурентоспроможності країни на світовому рівні.

119. Міжнародні перспективи реалізації національних конкурентних переваг.

120. Сучасні особливості розвитку конкуренції в умовах глобалізації.



## 2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

Оцінювання знань вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100 бальною шкалою. Відповіді вступників оцінюються окремо за кожним питанням усіма членами комісії. Потім визначається середня кількість балів за результатами усіх питань виставлених членами комісії.

90-100 балів - відмінно - означає: відповідь правильна, повна, довершена, обґрунтована, достовірна, точна, не викликає сумнівів у членів комісії;

74-89 - добре - означає: відповідь правильна, достовірна з незначними неточностями, не викликає сумнівів у членів комісії;

60-73 - задовільно - означає: відповідь у цілому правильна, проте із значною кількістю помилок, неповна, неточна, недовершена, незакінчена, необґрунтована, викликає уточнюючі запитання у членів комісії;

0-59 - незадовільно - означає: відповідь неправильна, недостовірна, викликає дискусію у членів комісії.

Вступний іспит вважається складеним за умови отримання здобувачем не менше 60 балів - задовільно.

*Іспит проходить в усній формі*

## 3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. У 2-х кн. Кн. 2: Мікроекономіка / [ Ред. Панчишин С., Островерха П. ]. К. : Знання, 2010. 437 с.
2. Андрійчук В. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика аналіз. К: КНЕУ, 2005. 290 с.
3. Андрійчук В. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект- Поліграф», 2007. 216 с.
- В. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
4. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти / С. С. Гасанов, А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський та ін. К. : ДоННУ “Акад. фін. управління”, 2012. 301 с.
5. Антикризівий менеджмент: навч. посібник / [Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І. та ін.]. К. : ЦУЛ, 2014. 584 с.
6. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізми реалізації: [монографія]. К.: КНЕУ, 2004. 275с.
7. Березін О. В., Безпарточний М.Г. Стратегія підприємства : [навч. посіб]. К.: Ліра-К, 2010. 224 с.
8. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: навч. посібник / [В.І. Дробот, В.П. Мартьянов, М.Ф. Соловйов та ін.]. К. : Мета, 2003. 336 с.
9. Біржова справа: підруч. для студентів ВНЗ / [Ю. В. Мельник та ін.]; за наук. ред д-ра екон. наук, проф. О. М. Сохацької; Терноп. нац. екон. ун-т. Вид. 3-тє,

- перероб., змін. та допов. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 654 с.
10. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: [підручник]. К. : Таксон, 2004. 704 с.
  11. Буреннікова (Поліщук) Н.В., Буренніков Ю.Ю. Математичні методи економічного аналізу: теорія і практика: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2013. 292 с.
  12. Вакуленко А. В. Управління якістю: [навч. посіб.]. К.: КНЕУ, 2004. 167 с.
  13. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посібник. К.: Знання-Прес, 2002. 239 с.
  14. Гринчуцький В.І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2010. 304 с.
  15. Горьовий В.П. Менеджмент фермерських господарств. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 366 с.
  16. Господарський кодекс України №436-ІУ від 16.01.2003 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу :<http://zakon4.rada.gov.ua>.
  17. Грицаєнко М. І. Інтенсифікація сільського господарствана основі інноваційного розвитку. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія [Лупенко Ю. О., МалікМ. Й.,Шпикуляк О. Г. та ін.]. К. : ННЦ ІАЕ, 2014. С. 237-257.
  18. Дем'яненко С. І. Аграрний менеджмент : підручник. Київ : КНЕУ, 2018. 520 с.
  19. Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Плугіна Ю.А. Біржова діяльність: підручник. Харків: УкрДУЗТ, 2017. 282 с.
  20. Должанський І. З., Загорна Т. О. Конкурентоспроможність підприємства: [навч. посіб.]. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
  21. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти: [монографія]. К.: ДАКККіМ, 2006. 160 с.
  22. Економіка і підприємництво, менеджмент: Навчальний посібник. 2-ге вид., стереотипне/ [С. М. Рогач, Т. А. Гуцул, В. А. Ткачук та ін.]. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 722 с.
  23. Економіка підприємства: Підручник / Д.К. Семенда, О.Л. Бурляй, М.А. Коротєєв, О.В. Семенда. Умань: Видавець "Сочінський", 2014. 476 с.
  24. Економіка підприємства: Підручник. 4-е вид., доп. і перероб. / За ред. Г.А. Швиданенко. К.: КНЕУ, 2009. 640 с.
  25. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-е перероб.доп. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
  26. Єрмаков Ю.О., Жибак М.М. Організація виробництва в сільськогосподарських підприємствах: навч. посібник [для студентів вищих закладів освіти ТТТ-ТВ рівня акредитації]. Тернопіль: Астон, 2009. 287 с.
  27. Забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання регіонального АПК; За ред. І.І. Червена, Л.А. Євчук. Миколаїв, 2005. 440 с.
  - В. Збарський В. К., Стешук О.І. Основи підприємництва та бізнесу [Текст] : Підручник, 2004. 464 с.
  - С. Іванюта С. М., Іванюта В. Ф. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : навч. посібник, 2007. 288 с.
  28. Клименко С. М., Дуброва О. С., Барабась Д. О. Управління конкурентоспроможністю підприємства, К.:КНЕУ, 2006. 527с.

29. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 288 с.
30. Котельников Д. І., Задорожна С. М. Управління конкурентоспроможністю: [навч. посіб.]. К.: Видавничий Дім "Слово", 2004. 168 с.
31. Конституція України: [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
32. Малік М.Й., Нужна О.А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми. К.: Інститут аграрної економіки, 2007. 270 с.
33. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств від 18 травня 2001 року №132 (зі змінами).
34. Мещерякова Т. К., Козловський В. О., Лесько О. Й. Біржова справа: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2010. 78 с.
35. Основи аграрного підприємництва. За ред. М.Й. Маліка. К. : Інститут аграрної економіки, 2000. 582 с.
36. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: навч. посібник; за ред. І.І. Червена, В.С. Шебаніна, С.І. Мельник. Миколаїв : МДАУ, 2007. 290 с.
37. Основи ринкової економіки : підруч. / [За ред. В.В.Кулішова]. Льв.: Магнолія 2006, 2013. 472 с.
38. Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2011. 256 с.
39. Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник. Х. : Вид. ХНЕУ, 2012.
40. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: Навч. посіб. / Колот В.М., Репіна І.М., Шербина О.В. (2-е вид., перер. та доп.). К.:КНЕУ, 2009. 444 с.
41. Пепа, Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність: навчальний посібник. К.: «Ліра-К», 2014. 540 с.
42. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Прокопишин-Рашкевич Л. М.. Економіка та фінанси підприємства: підручник. Львів, 2015. 408 с.
43. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
44. Порохня В. М., Безземельна Т. О., Кравченко Т. А. Стратегічне управління: [навч. посіб.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 224с.
45. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Компринт, 2017. 450 с.
46. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Компринт, 2019. 520 с.
47. Фатхутдінов Р. А., Осовська Г. В. Управління конкурентоздатною організацією : [підручник]. К. : Кондор, 2009. 470 с.
48. Ходаківський Є. І., Якобчук В. П., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 276 с.
49. Хрущ Н., Іжевський П., Безвух С. Біржова діяльність: посібник. Кондор, 2017. 348 с.
50. Чухно А.А. Економічна теорія : (у 2-х т.) т.1 - К. : ДННУ АФУ, 2010. (Т.1 - 512 с.; Т.2 - 628 с.)

51. Швиданенко Г.О., Дмитренко А. І. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посіб. М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К. : КНЕУ, 2013. 448 с.
52. Шпикуляк О.Г. Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: [монографія]. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 396 с.
53. Юхименко П. І. та ін. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2020. 320 с.